

Ҳадис дарслари (148-дарс). Сабр (биринчи мақола)

17:00 / 04.08.2021 6133

هېلع هللا ىلصئىبئلا نَع ، هُنَع هُلللا ىضرئىرامنأل اَشْبَك ىبأَنَع
مَلْطِ الو ءةَقَدَصُ نَمِ دُبَعُ لَامِ صَقَنِ ام ؛ نَهَيْلَعُ مُسْقُأُ ءةَأَلْث ؛ لاقِ ملسو
ءَلَأَسَمِ بَابِ دُبَعِ حَتَفِ الو ، اَزَعُ هُلللا هَدَارِ اِلِ اَهَيْلَعِ رَبِّصَفِ ءَمَلْطَمِ دُبَعِ
هُوَ طَفْحِ افِ اَثِي دَحِ مُكُتِّدَحِ او اَهُوَ حَنَ ءَمَلْكَ وَاِ رُقَفِ بَابِ هَيْلَعِ هُلللا حَتَفِ اِلِ
ىقَّتِي وَهَفِ اَمْلَعِ وِ اَلِ ام هُلللا ءَقَزَرِ دُبَعِ ؛ رَفَنِ ءَعَبْرَالِ اِي نُدْلا امِنِ ؛ لاقِ
ءِلْزَانِ مَلِ لَصْفِ ابِ اَدَهَفِ اَقْحِ هَيْفِ هُلللا مَلْغِي وَهَمْحَرِ هَيْفِ لَصِي وَهَبْرِ هَيْفِ
ىلِّ نَأُ وِلْ لُوقِي ءِي نِ لِقْدِ اصِ وَهَفِ اَلِ ام هُقُزْرِي مَلِ وِ اَمْلَعِ هُلللا ءَقَزَرِ دُبَعِ وِ
هُللا ءَقَزَرِ دُبَعِ وِ ءَاوَسِ امْهُرْجِ افِ وِ تِي نَبِ وَهَفِ نِ اَلْفِ لَمَعِبِ تَلْمَعِلِ اَلِ ام
هُبْرِ هَيْفِ ىقَّتِي اَلِ مْلَعِ رِي غِبِ هَيْفِ طَبْحِي وَهَفِ اَمْلَعِ هُقُزْرِي مَلِ وِ اَلِ ام
ءِلْزَانِ مَلِ لَصْفِ ابِ اَدَهَفِ اَقْحِ هَيْفِ هُلللا مَلْغِي الو هَمْحَرِ هَيْفِ لَصِي الو
تَلْمَعِلِ اَلِ ام ىلِّ نَأُ وِلْ لُوقِي وَهَفِ اَمْلَعِ الو اَلِ ام هُلللا هُقُزْرِي مَلِ دُبَعِ وِ
ئِي ذِمْرَتِ لِ اِهْ اَوْرِ ءَاوَسِ امْهُرْزَوْفِ وِ تِي نَبِ وَهَفِ نِ اَلْفِ لَمَعِبِ هَيْفِ

Абу Кабша ал-Анморий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Уч нарсага қасам ичаман: «Банданинг моли садақа ила нуқсонга учрамас. Банда бир зулмга учраса-ю, унга сабр қилса, албатта, Аллоҳ унинг иззатини зиёда қилур. Банда тиланчилик эшигини очса, албатта, Аллоҳ унга фақирлик эшигини очар (ёки шунга ўхшаш бир калима). Мен сизга бир ҳадис айтаман, ёдлаб олинглар: «Албатта, дунё тўрт нафарникидир:

Бир бандага Аллоҳ молини ҳам, илмини ҳам ризқ қилиб берган. У бу билан Роббисига тақво қилур. Силаи раҳм қилур. Ундаги Аллоҳнинг ҳаққини билур. Бу энг афзал даражадир.

Бир бандага Аллоҳ илми ризқ қилиб берибди-ю, молни ризқ қилиб бермабди. У содиқ ниятли бўлиб, «Агар молим бўлганида, фалончининг амалини қилар эдим», дейди. У ниятига яраша олади. Икковларининг ажри баробардир.

Бир бандага Аллоҳ молни ризқ қилиб берибди, аммо илми бермабди. У илмсиз равишда молини тўғри келган томонга сочади. У билан Роббисига тақво қилмайди, силаи раҳм қилмайди. Ундаги Аллоҳнинг ҳаққини билмайди. Бу энг ёмон даражадир.

Бир бандага Аллоҳ молни ҳам, илми ҳам ризқ қилиб бермабди. У эса «Агар молим бўлганида, фалончининг амалини қилар эдим», дейди. У ниятига яраша олади. Икковларининг гуноҳи баробардир», дедилар».

Термизий ривоят қилган.

Шарҳ: Бу ҳадиси шариф Абу Кабша ал-Анморий розияллоху анхудан ривоят қилинмоқда. Аввал у киши билан танишиб олайлик:

Асл исмлари Саъийд ибн Амр бўлиб, саҳобалардан эдилар. Шомда истиқомат қилганлар. Ҳадисларни Абу Бакр розияллоху анхудан ривоят қилганлар.

Ушбу ҳадисда Пайғамбаримиз соллаллоху алайҳи васаллам қисқа иборалар билан ўта муҳим ҳақийқатларни баён қилмоқдалар. Ҳадиси шарифда зикр этиладиган ҳақийқатларнинг ниҳоятда муҳим эканлигига аввалдан қасам ичишлари ҳам бунга далолат қилиб турибди.

Ҳадиснинг аввалида Пайғамбаримиз соллаллоху алайҳи васаллам:

«Уч нарсага қасам ичаман», демоқдалар.

Жуда муҳим бўлмаса, у киши ҳеч қачон қасам ичмайдилар. Хўш, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қасам ичиб таъкидлашларига арзийдиган ўша уч нарса нима экан?

1.«Банданинг моли садақа ила нуқсонга учрамас».

Банда ўз молидан бошқа бировга садақа берса, зоҳиран унинг моли садақа қилиб берилган миқдорча камайганга ўхшайди. Лекин аслида эса Аллоҳнинг наздида у кўпаяди. Ҳеч бўлмаганда, нуқсонга учрамайди. Аллоҳ таоло садақа қилинган молга барака беради, унинг эвазига бошқа томондан зиёда қилади. Садақа қилинган мол эса бу дунёдан у дунёга кўчирилган бўлди, холос.

Бир гуруҳ одамлар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга:

«Сўйилган ҳайвоннинг тўртдан бири қолди, холос. Қолганини садақа қилдик», деганларида, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Тўртдан биридан бошқаси қолибди», деганлар.

Иншааллоҳ, бу ҳақда садақанинг фазли тўғрисидаги бобда батафсил тўхталамиз.

2. «Банда бир зулмга учраса-ю, унга сабр қилса, албатта, Аллоҳ унинг иззатини зиёда қилур».

Бу ўч олиш имконига эга бўла туриб, ўзига зулм қилган одамни афв қилиб юбориш фазилатли иш эканлигини кўрсатади. Золимнинг зулмини рад этиш ҳар бир мусулмоннинг бурчидир. Аммо шахсий масалаларда бировдан зулмга учраб, уни кечириб юбориш ҳам фазилат. Чунки ўзаро афв қилиш бўлмаган жамиятда тартибсизлик, зулм кўпаяди, унинг аъзолари орасида ўзаро душманлик руҳи кучаяди. Оқибатда бундай жамият таназзулга юз тутади.

Афвнинг фазилати тўғрисида ҳам тегишли бобда алоҳида сўз юритгаймиз, иншааллоҳ.

3. «Банда тиланчилик эшигини очса, албатта, Аллоҳ унга фақирлик эшигини очар».

Банда осонлик билан ризқ топиш йўлига ўтиб, дангасалик қилса, тиланчиликни ўзига раво кўрса, Аллоҳ таоло уни камбағаллик сиртмоғига солиб қўяди.

Ислом кишиларни пешона тери билан, ҳалол-пок меҳнат орқали ҳаёт кечирishга чақиради, тиланчилик билан ҳаёт кечирishни қоралайди. Гарчи Исломда тиланчиликка изн берилган бўлса ҳам, ноилож қолганда иффат ила қилиниши кўзда тутилган. Тиланчилик яхши нарса эмаслиги кўплаб ҳадисларда уқдирилган. Ҳатто тиланчи тиланчилик қилаверса, юзидан бир парчадан гўшти узилавериб, қиёмат куни юзи гўштсиз ҳолда тирилади, деган маънодаги ҳадис ҳам келган. Бу мавзу ҳам ўз ўрнида алоҳида ўрганилади.

Ҳадисда ушбу жумладан сўнг **«ёки шунга ўхшаш бир калима»** деган ибора келган. Бу ҳолат жуда кам бўлса-да, баъзи бир ривоятларда учрайди. Бу «Ровийнинг шаки» дейилади, яъни, ровийнинг қулоғига шунга ўхшаш яна бир калима ҳам эшитилганга ўхшаган-ку, аниқ етмаган. Шунинг учун омонатга хиёнат бўлмасин, деган мақсадда ўша ҳолатни ҳам баён қилиб қўйган.

Сўнг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳузурларидаги саҳобаларга:

«Мен сизга бир ҳадис айтаман, ёдлаб олинглар», дедилар.

У зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг бу гаплари ҳам айтилмоқчи бўлган ҳадиснинг ўта муҳим эканлигига далолат қилади. Қани, ўша ҳадисни батафсил ўрганиб чиқайлик-чи, унда яна қандай ҳикматлар ҳақида гап кетар экан.

(Давоми бор)

«Ҳадис ва ҳаёт» китобидан